

nanjem ter psovanjem divje streljati. Habib ulah in njegovi najzvestejši so se zgrudili, zadeti od krogel. Ko so se le valjali v smrtnem boju, se jih je lolila zbrana družba z noži ter bodali in jih grozno razmesarila.

Drugo jutro so obesili razrezana trupla na vešala v dolini pod hribom Bala-Hissar. Vsi prebivalci trdnjave in nista Kabul so se zbrali pod vislicami in polni veselja ogledovali postreljene in zabodene.

*

Zakladi v morski globini.

Dne 18. aprila 1597 je zalotil grozen vihar, katerega imenujejo tornado, — špansko ladjo »San Fernando«. Burja je bila tako silovita, da je ladja poneprečila ter se potopila južno od zahodno-indijskega otoka Sveta Lucija. Z ladjo vred se je pogreznil v morje eden največjih zlatih zakladov, ki so bili kdaj na potu v Evropo. Zlati tovor cenijo na 6 in pol milijarde Din. Vsi poskusi, da bi dvignili ter oteli zlato, so se doslej izneverili.

Leta 1859 je bila ustvarjena posebna angleška družba, ki je poskusila novo, da bi se polastila potopljenega zlata. Ker so ravno omenjenega leta vlekli skozi mesec močni zahodni vetrovi in povzročali protitoke, so ti očistili potopljeno ladjo peska.

Dvigalna angleška družba je poklicala brata Okio in Matakazu, ki sta slovela tedaj kot najboljša japonska potapljača, s celim spremstvom pomožnih potapljačev. Družba in potapljači so sklenili pogodbo, po kateri bi naj odpadlo na slednje od dvignjenega zlata dve petini.

Poročilo tedajnega upravitelja Sante Lucije o poteku ter koncu dvigalnega poskusa se glasi tako-le:

Potapljači so dognali v kratkem času, da je zadnji del ponesrečene ladje že čisto strohnel ter razpadel in ležal metre globoko v pesku ter blatu; spodnji del je bil pa še dobro ohranjen in je počival na kvišku na podmorski peči. Vstop v ladjo, ki je ležala po strani, je bil mogoč še le po več tedenskem kar najbolj napornem delu, ker je bila notranjščina napolnjena s peskom. — Sploh pa je tudi delo v večmeterski morski globolini zelo težavno.

Potapljač Okio je zadel prvi na enega od zabojev, v katerem je bilo svojčas shranjeno zlato. Prinesel je iz morja človeško lobanjo, ki je bila napolnjena z zlatniki in je pripovedoval, da je za hrastovimi deskami vse polno lobanj, najbrž od vojakov, ker je videti poleg okostja sablje in razno drugo orožje. Dalje Japonec ni mogel prodreti, ker se je trhlo hlodovje udiralo in onemogočalo dohod do nadaljnjih zakladnih škrinj. Potapljači so skušali najti dohod na sprednjem delu ladje. Tedne in tedne so odgrebali pesek in razbijali po nekako okamenelih hrastovih stenah. Polovico delavcev je obolelo, ali pa so bili preveč zmučeni, le oba japonska brata sta bila z vso vnemo na delu in bila uverjena, da se bosta priklopala do zaželjenega cilja.

Kmalu zatem pa je prišlo do tolikanj

žalostnega zaključka zadnjega poskusa: dvigniti zlati zaklad potopljene ladje »San Fernando«.

Peterim potapljačem in med temi tudi obema bratoma se je posrečilo, da so udrli v ladjo iz sprednjega dela. Ko so bili v notranjščini, so se oglasili klici na odpomoč! Štirje potapljači so se prikazali na morski površini — peti Okio je manjkal. Četvorica je pripovedovala, da straži nad ostanki grozno morská pošast: orjaška ženska z zarprostimi lasi ter stegnjenimi rokami. Ta prikazen je zgrabila Japonca Okija in ga držil! Čisto zaman so razlagali Japoncem, da je strašilo lesena podoba, kakršne so bile v srednjem veku pritujene na sprednji del vsake jadrnice. Leseni kip so zrinili valovi tekom let v sredino notranjščine in je torej strašilo leseno in brez vsake — opasnosti.

Kljub tej razlagi in obljubljenim nagradam se ni upal nobeden od potapljačev v ladjo, ker Japonca Okija pač ni bilo več iz morskih globin. Radi tega so prekinili vsa nadaljna dela. Nekaj mesecev za tem je zavihrala krog otoka Sveta Lucija burja, ki je pognala prednji del potopljene ladje v globočino 200 m. Od tedaj je izključen vsak dvigalni poskus tudi z najbolj modernimi potapljaškimi napravami. Ogromni zlati zaklad bo počival vedno na dnu morja.

*

Kačja kraljica.

Pisateljica Marjeta Šaginjan pripoveduje o svojem obisku v armenski deželi ob reki Araksu, ki tvori sovjetsko-perzijsko mejo. Pravi bič te pokrajine so »gurze«, pepelno sivi, veliki gadi. Pozimi spijo po starih krtinah in v gnezdih poljskih miši. Poleti pa umira od njih pikov nešteto ljudi in živine: ovce, bivoli in konji postanejo žrtve njih strupa prav tako kakor ljudje. Zoper gjurzin strup ni rešitve: žrtev izdihne tekom dveh, treh minut. In gadi so nadvse številni. Gjurma lahko zleze v vrč z vodo, v kot hiše ali hleva, v travo na vrtu.

Pred šestimi leti se je Bog usmilil te pokrajine. Iz Perzije si je rešila borno življenje mala revna rodbina. Kakor drugi armenski begunci, je dobila zemljo in si je zgradila hišico. Nekoč je stopil vanjo okrožni zdravnik, da vpraša, kako se godi kmetom. Zavzel se je, ko je ugledal otroka v zibelki: mati mu je za zábavo dala v roke težko veliko gjurzo. Rdeče ročice so mečkale kačo kakor ropotačo ali punčko. — Zdravnik se je uzrl in zapazil nebroj kač v loncih ter kozicah. Džavajir, kakor se imenuje žena, je edina zaklinjalka proti strupu te kače. Od povsod ji prinašajo v nosilnicah onemogle žrtve kač. Džavajir umije rano, jo drgne s prstom in oslini ter pokrije z obkladki in lapuhom. Vsakih pet minut počrni zeleni list, ovne in se zvije od strašne vročine oteklina kačjega pika. Lapuh se takoj zamenja s svežim. Trikrat dnevno ponovi Džavajir ta postopek, četrtega dne bolnik ozdravi; vročina mine, rana se zaceli, strup izgubi

svojo moč. Še nikoli ni umrl človek, ki se je zatekel po pomoč h kačji kraljici. Njen sloves je mrzlega zimskega dne tudi mene privabil v bogato vas Davalo ob Araksu.

Avtomobil se je ustavil pred njeno »kačjo hišo«. Vstopili smo. Na balkonu je stal kakor povsod, sod z vodo in ležal kup posušenega kravjega blata, — edinega kuriva, ki ga tu imajo. Odprla so se zadnja vrata; vstopila je v toplo volneno ruto zavita kačja kraljica. — Stegnila je po kmečko v pozdrav svojo plosko, nepremično roko in sedla k mizi. Fotografirala sem jo, a nobena slika ne more predočiti njenega grozovito spačenega obraza. Še dobro, da imajo Armenke navadno zavezana usta. Džavajirina spodnja ustnica visi čez brado, otečena je kot da bi jo opikale čebele. Vsa je višnjevordeča in natrpana z drobnimi luknjicami, sledovi kačjih pikov. Ko je pričela Džavajir govoriti, je plahutala ta ustnica kakor copata na nogi. Džavajir kratko pripoveduje, da je pričela zdraviti ljudi že v 12. letu; rešila je staršem najboljšega vola. Na vprašanje, odkod ima čudno moč oblasti nad kačami, pa ne da pojasnila. Vrata se odprejo. Prišla je po gospodinjico uboga sirota, ki dela pri sviloprepcu. Kača jo je pičila v peto. Džavajir ni zahtevala nič za zdravljenje, ker je bila ženska muslimanka. Potem je prišel star Tatar, musliman, in dejal, kako ga je prestrašila gjurza pri nakladanju kuriva: ležala je v blatu in se ni premaknila. Poklical je Džavajir. Ta je zažvižgala. Starčka je vzela kačo v naročje in jo odnesla domov. Alah je velik! Slava Alahu! Potem je pokazala Džavajir zahvalna pisma, debel sveženj skupaj sešitih umazanih lističev: nerodno rusko, oglato armensko in zvito drobno arabsko pisavo. Zdravniki Tropskega zavoda ne dvomijo, da zdravi Džavajir z lastno slino tako uspešno, ker je imuna, neobčutljiva za kačji pik. Pustila se je pičiti spričo zdravnika, pa ji ni bilo nič. A nihče ne pozna skrivnosti stare Džavajir, ker si ne da kemično preiskati ne slino ne krvi. Kakor vse kmetice je nezaupna, se boji, da ne bi izgubila sedanjega zaslužka. In vendar, bi bilo potrebno poskrbeti, da ne odnese svojega načina zdravljenja seboj v grob. — Domačini že zdaj prosijo Boga, naj ji da dolgo življenje; zdravniki imajo dosti manj uspehov v boju zoper gjurze, kakor že priletna kačja kraljica.

*

Pet strašnih dni na koraljnem otoku.

Pred kratkem se je potopil v Tihem Oceanu angleški parnik »Norwich City«. Moštvo in potnike so prepeljali v luko avstralskega glavnega mesta Sidney. Vsi rešeni podajajo o doživljajih po rešitvi grozne opise.

Krog ponesrečenega parnika je morje kar mrgolelo morskih psov, katere so odganjali drzni pomorščaki komaj in komaj z udarci z vesli in sekirami. Kljub najbolj trudapolnemu odporu